

چه اشخاصی صلاحیت برای تقاضا گواهی انحصار وراثت دارند؟

همین که فردی فوت می‌کند، دیگر کسی حق دخل و تصرف در اموالش را ندارد تا اینکه هزینه‌های کفن و دفن و بدهی‌ها و دیونش پرداخت شود و سپس اگر چیزی ماند بین وراثت تقسیم شود...

همین که فردی فوت می‌کند، دیگر کسی حق دخل و تصرف در اموالش را ندارد تا اینکه هزینه‌های کفن و دفن و بدهی‌ها و دیونش پرداخت شود و سپس اگر چیزی ماند بین وراثت تقسیم شود؛ تقسیم اموال بین وراثت هم منوط به تعیین قطعی افرادی هست که به عنوان ورثه باقی مانده اند و از این رو یکی از اقدامات مهم پس از فوت افراد، منحصر کردن وراثت باقی مانده از متوفی یا همان انحصار وراثت است؛

به گزارش «تابناک»؛ انحصار وراثت باید از سوی یک مرجع رسمی اعلام شود و از این روی، برای اینکه وراثت مشخص شوند، یک مرجع قضایی، که امروز در صلاحیت شورای حل اختلاف قرار گرفته، باید مراتب انحصار وراثت را گواهی کرده و در اختیار وراثت قرار دهد تا به استناد آن، اموال را تقسیم کنند. البته اگر محل سکونت متوفی نامشخص باشد، مسئولیت برعهده دادگاهی است که آخرین بار متوفی در آنجا سکونت داشته است؛ بنابراین در صورتی که فرد چندین مکان را برای سکونت انتخاب کرده و آخرین بار در تهران سکونت داشته، دادگاه تهران باید به انحصار وراثت فرد موردنظر رسیدگی کند؛

اشخاصی نظیر وراثت متوفی و سایر افراد ذینفع می‌توانند برای تقاضا گواهی انحصار وراثت به دادگاه مراجعه کنند. ناگفته نماند اگر وراثت و یا ذینفعان چندین نفر باشند، تنها گرفتن یک گواهی کافی است؛

مدارک لازم جهت تقاضا، شناسنامه فرد متوفی و گواهی فوت آن است. پس از اینکه فرد موردنظر فوت کرده و پزشک مرگ آن را تایید کرد، گواهی فوت توسط ثبت احوال تایید خواهد شد و صادر می‌گردد. در سوی دیگر، شناسنامه فرد موردنظر نیز باطل خواهد شد و در نتیجه باید اصل گواهی فوت در کنار کپی آن را باید به دادگاه ارائه داد؛

اسامی وراثت فرد متوفی باید در یک فرم خاصی که توسط دادگاه ارائه می‌شود، باید لیست گردد و سپس دو نفر غیر وراثت که وراثت را می‌شناسند، فرم را امضا کنند. گذشته از آن، امضای وراثت هم توسط اسناد رسمی تایید و گواهی به دادگاه ارسال شود؛

رسیدگی به گواهی مالیاتی؛ وراثت پس از مرگ فرد متوفی باید لیست اموال منقول و غیرمنقول آن را به اداره دارایی محل سکونت تحویل دهند و رسیدی دریافت کنند. سپس این رسید در کنار سایر گواهی به دادگاه ارائه می‌شود؛

کپی شناسنامه وراثت؛ فرد متقاضی که به دنبال انحصار وراثت است، باید در کنار شناسنامه خود، کپی شناسنامه وراثت را کسب کرده و به دادگاه ارائه دهد. همچنین در کنار کپی باید اصل شناسنامه وراثت نیز توسط یک مدیر دفتر دادگاه کنترل شود و این موضوع الزامی است؛

پس از آن که مدارک فوق آماده شد، می‌توانید دادخواست خود را به دادگاه تقدیم کنید تا سایر مراحل اداری سپری شود؛ پس از تنظیم دادخواست و اجرای تشریفات دادرسی دادگاه رسیدگی کننده پس از ملاحظه اسناد و مدارک تقدیمی، درخواست متقاضی را یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشار یا محلی آگهی می‌نماید و هزینه نشر آگهی نیز به عهده متقاضی است؛

پس از انقضای یک ماه از تاریخ نشر آگهی در صورتی که معترضی نباشد، دادگاه با توجه به ادله و اسناد ارائه شده، گواهی انحصار وراثت، تعیین تعداد وراثت و نسبت آنها به متوفی را صادر می‌کند؛

گفتنی است اگر معترضی باشد و اعتراضی اعلام شود، دادگاه یک جلسه ای برگزار کرده تا به اعتراض رسیدگی شود. حکمی هم که اعلام خواهد شد قابل تجدیدنظر است؛ در صورتی که در زمان فوت نطفه ای منعقد گشته باشد، چنین نیز جزو وراثت قرار گرفته و باید در دادخواست موردنظر قید گردد؛ در صحت انحصار وراثت به درخواست ورثه، دادگاه به تعیین سهم هر یک از ورثه می‌پردازد؛ در صورتی که محجور قیمی نداشته باشد، دادستان می‌تواند به نام محجور به درخواست صحت انحصار وراثت اعتراض کند؛ در صورتی که بهای ترکه بیش از ۲۰ میلیون ریال نباشد، دادگاه بدون انتشار آگهی به ادله درخواست کننده رسیدگی و درخواست صدور گواهی حصر وراثت را حسب اقتضای دلایل، قبول یا رد خواهد

در مورد وراثت روستائیان، در صورتی که بهای ترکه بیش از ۳۰ میلیون ریال است، فقط به الصاق آگهی برای یک بار و در یک روز در معابر و اماکن عمومی روستای محل اقامت متوفی اکتفا می شود؛ رأی دادگاه دایر بر درخواست صحت قابل پژوهش و فرجام است؛ همراهی یک مشاوره حقوقی و وکیل انحصار وراثت به روند کار کمک بسیاری خواهد کرد؛ به طور کلی هرگاه اگر شخصی فوت کند و مالی از آن به ورثه برسد، وراثت یا نماینده قانونی باید طی ۶۰ ماه از تاریخ فوت، به سازمان امور مالیاتی محل سکونت مرحوم مراجعه و با ارائه اسناد، صورت اموال و بدهی، اطلاعات لازم را در اظهارنامه مخصوص مالیات بر ارث درج کند؛

بدین ترتیب، پس از تشکیل پرونده فرد متوفی، گواهینامه تسلیم اظهارنامه مالیات بر ارث صادر و به ورثه ارائه می شود. بدون این گواهی ورثه قادر نخواهند بود ارثیه موردنظر خود را دریافت کنند. گذشته از آن بدون این گواهی ارث بین وراثت تقسیم نخواهد شد. در این گواهی اسامی وراثت و میزان سهم الارث تعیین شده و هر فرد از ورثه با توجه میزان تعیین شده، سهم خود را دریافت می کند؛

پس از آن که اظهارنامه تکمیل شد، کلیه اموال منقول و غیرمنقول فرد فوت شده به نرخ روز قیمت گذاری شده و بدهی هم از میزان این اموال کسر می شود. سپس کلیه اموال به ورثه معین شده داده خواهد شد. در نتیجه انحصار وراثت با مدارک ذکر شده قابل دریافت است و افراد قادر نیستند بدون گواهی که در واقع مجوز کسب ارثیه بوده، ارث موردنظر خود را دریافت کنند؛ ناگفته نماند این گواهی با انجام فرآیند قابل دریافت است؛

تعیین تکلیف ماترک

سعید مرادی، حقوقدان و وکیل دادگستری درباره مراحل درخواست گواهی و اجرای انحصار وراثت می گوید: گواهی انحصار وراثت تصدیقی است که وراثت متوفی را محصور کرده و در تعیین سهم الارث هر یک از ورثه یکی از اسنادی است که تحصیل آن کلید اقدامات بعدی ورثه برای تعیین تکلیف ماترک است، بنابراین از ابتدایی ترین اقدامات وراثت محسوب می شود، زیرا وراثت با تحصیل این گواهی مشروعیت قانونی برای ورود در قضایای مربوط به مورث خود پیدا می کند، قبل از به دست آوردن آن هیچ یک از مراجع قضایی و دولتی، ملزم به پاسخگویی به ورثه نیستند، زیرا گواهی مذکور پس از صدور، وراثت را مشخص می کند؛

این وکیل ادامه می دهد: مطابق با ماده ۳۶۰ قانون امور حسبی، وراثت متوفی و سایر اشخاص ذینفع می توانند تقاضای تصدیق انحصار وراثت کنند به طوری که اگر وراثت متوفی یا سایر اشخاص ذینفع بخواهند تصدیق انحصار وراثت کنند باید در خواست نامه کتبی بنویسند. این حقوقدان بیان کرد: درخواست نامه کتبی اطلاعاتی مشتمل بر نام و مشخصات درخواست کننده، متوفی و ورثه و اقامتگاه آنها و نسبت بین متوفی و وراثت تنظیم و به دادگاه تسلیم شود؛

مرادی اضافه می کند: اشخاص ذینفع در مراحل انحصار وراثت طلبکاران از متوفی یا موصی له و نیز وصی هستند و کسانی که به صورت غیر مستقیم از اثبات وراثت شخصی دیگر منتفع می شوند نیز می توانند تقاضای گواهی انحصار وراثت کنند مانند کسی که از یکی از ورثه طلبکار است یا به نوعی سهم الارث یکی از ورثه به او منتقل خواهد شد. وی تصریح کرد: برای اثبات خویشاوندی نسبی و سببی ادله چهارگانه شامل اقرار، سند کتبی، شهادت و اماره ضروری است، برابر ماده دو قانون تصدیق انحصار وراثت است؛

این حقوقدان درباره نحوه رسیدگی اظهار می دارد: در دادگاه محل اقامت دائمی متوفی و در صورتی که محل اقامت متوفی در خارج از مملکت باشد دادگاه تهران صلاحیت به رسیدگی دارد، در مورد امور مربوط به ترکه نیز برابر مواد ۱۶۳ و ۱۶۵ قانون امور حسبی دادگاهی صلاحیت به رسیدگی را دارد که آخرین اقامتگاه متوفی در آن واقع شده باشد و اگر متوفی در ایران اقامتگاه نداشته باشد دادگاهی صالح به رسیدگی است که آخرین محل سکنی متوفی در حوزه آن دادگاه بوده و هرگاه متوفی نه در ایران اقامتگاه و نه محل سکنی داشته باشد، دادگاهی صالح است که ترکه در آنجا واقع شده باشد و اگر ترکه در جاهای مختلف باشد. مرادی افزود: در حال حاضر شورا های حل اختلاف بر اساس قانون، مرجع جایگزین دادگاه است و بنابراین همان صلاحیت نسبت به شورا ها مراعات می شود؛

این وکیل درباره چاپ آگهی نیز توضیح می دهد: زمانی که برابر مواد ۳۶۰ تا ۳۶۵ قانون امور حسبی وراثت و افراد ذینفع اقدام به درخواست گواهی حصر وراثت و مراحل انحصار وراثت را تحویل مرجع صلاحیتدار که در حال حاضر شوراهای حل اختلاف هستند می کنند، شورا در خواست تقاضای را یک نوبت در روزنامه های کثیرالانتشار یا محلی آگهی می کنند. در صورتی که روزنامه دایر وجود نداشته باشد به جای آگهی به هزینه متقاضی گواهی مذکور به صورت آگهی در معابر عمومی انجام می شود؛ البته هزینه

در مورد آگهی روزنامه نیز هزینه به عهده متقاضی است؛

مرادی می افزاید: در نهایت پس از انقضای یک ماه از تاریخ نشر آگهی در صورتی که معترضی نباشد گواهی انحصار وراثت با بررسی دقیق مدارک ارائه می شود که در آن تعداد ورثه و نسبت آنها با یکدیگر درج خواهد شد. این حقوقدان تصریح کرد: برابر ماده ۳۶۴ قانون امور حسبی چنانچه بهای ترکه بیش از ۱۰ میلیون ریال نباشد، شورا بدون انتشار آگهی پس از بررسی دلایل و مدارک اقدام به رد یا قبول گواهی حصر وراثت می کند؛

وی درباره روستاییان نیز اظهار می دارد: در مورد روستاییان چنانچه ترکه بیش از مبلغ فوق باشد، فقط یک بار آگهی در معابر عمومی الصاق می شود که این مبلغ بعدها افزایش داده می شود، به هر حال برابر ماده ۳۶۵ قانون امور حسبی در صورتی که به واسطه معلوم نبودن وراثت یا برای تصفیه ترکه، ورثه از طریق آگهی معرفی شده باشند، نیازی به صدور گواهی انحصار وراثت جدید در روزنامه نیست و در صورت درخواست ورثه یا هر ذینفع گواهی مذکور صادر می شود؛

مرادی درباره مدارک مورد نیاز برای مراحل انحصار وراثت نیز می افزاید: بر اساس ماده ۳۶۰ قانون امور حسبی در صورتی که وراثت متوفی یا سایر اشخاص ذینفع بخواهند تصدیق انحصار وراثت را به دست بیاورند، باید درخواست نامه کتبی مشتمل بر نام و مشخصات در خواست کننده و متوفی و ورثه و اقامتگاه آنها و نسبت بین متوفی و وارث تنظیم نموده و به دادگاه ارائه دهند. مرادی تصریح کرد: البته در کنار این مدارک، سایر مدارک از قبیل فتوکپی برابر با اصل گواهی فوت، استشهادیه مبنی بر فوت مورث، کارت ملی و شناسنامه ورثه و عقدنامه در صورت وجود همسر و همچنین گواهی مالیاتی نیز الزامی است. البته از سال ۹۵۵ به بعد ضمیمه کردن گواهی مالیاتی الزامی نیست؛

این حقوقدان تاکید می کند: اگر سایر ورثه مدارک مورد نیاز را در اختیار درخواست دهنده گواهی انحصار وراثت قرار ندهند، می توان در متن درخواست تقاضای استعلام از اداره ثبت احوال گنجانده شود تا رونوشت اسناد سجلی و هویتی دریافت شود. البته برخی عقیده دارند استشهادیه می تواند جایگزین گواهی فوت شود و این مورد نیز قابل استعلام از اداره ثبت احوال است؛